

Vajaa vuosi vyöhykeuudistuksesta – millaisia vaikutuksia uudistuksella on ollut?

LIITE
HSLH 5.5.2020

Uudet HSL-vyöhykkeet HRT:s nya zoner

ABCD-vyöhykkeet otettiin käyttöön 27.4.2019.

Uudessa mallissa HSL-alue on jaettu vyöhykkeisiin A, B, C ja D, jotka piirtyvät noin 10 kilometrin levyisiksi kaariksi Helsingin keskustan ympärille.

Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen sijoittuvat vyöhykkeille A, B ja C, ja kehyskunnat vyöhykkeelle D.

Miten lippujen hinnat muuttuivat?

- ABCD-vyöhykkeisiin perustuva hinnoittelu laski lippujen hintoja laskennallisesti keskimäärin 1,3 %.
- Huomattavin muutos uudistuksessa oli se, että kahden vyöhykkeen AB/BC-kausilippu on 44 % halvempi kuin entinen seutulippu.
  - Espoon ja Vantaan B-vyöhykkeen ja Helsingin väliset matkat sekä Espoon ja Vantaan väliset matkat halpenivat huomattavasti.
  - Laajat matkustusalueet sekä lisävyöhykelippu tekivät matkustamisesta edullisempaa myös C:llä ja D:llä asuville.
- Merkittävin hinnan nousu tuli niille, jotka aiemmin olivat käyttäneet pääasiassa raitiovaunulippua.
- Pisimpien matkojen lippujen (ABC-, BCD-, CD- ja ABCD-lippujen) hintoja laskettiin 1.1.2020. Tämän raportin tarkastelut koskevat vuotta 2019, joten tämän hintamuutoksen vaikutuksia ei ole vielä tutkittu.

Olemme tutkineet

- Matkustajamäärien muutoksia
- Asukkaiden omia arvioita liikkumisen muutoksista
- Ostokäyttäytymisen muutosta
- Myyntiä
- Mielenpitoja ja asenteita
- Asiakkaiden tyytyväisyyttä
- Liityntäpysäköinnin muutoksia

Vaikutukset näkyvät useamman vuoden aikajänteellä, joten päätelmät uudistuksen vaikutuksista ovat alustavia.

Liikkumisen uudet aakkoset

HSL:n matkaliput uudistuvat 27.4.2019.
Hyödynnä laajat matkustusalueet ja
entistä pidemmät vaihtoajat.
hsl.fi/uudetvyohykkeet

Millaisia muutoksia ennustimme?

**Liikennemallin ennuste vyöhykehinnittelun
vaikutuksista liikkumiseen, helmikuu 2019**

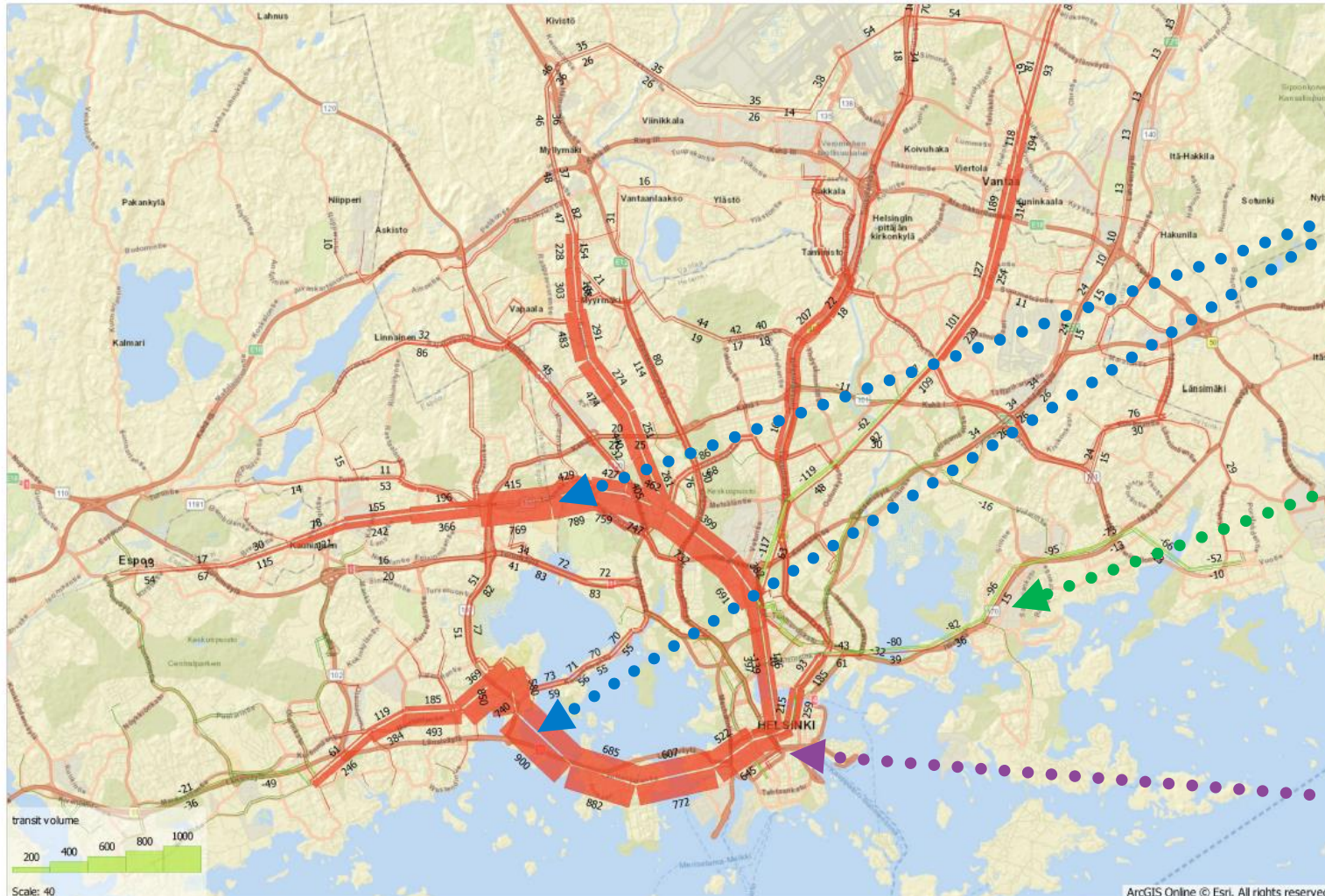
Liikenne-ennusteet

- Tarkastelut tehty Helmet 3.0 ennustemallilla
- Pohjalla 2018 liikennejärjestelmä ja uusiin saatavilla oleva maankäyttö sekä vuoden 2016 hinnoittelu
- Vertailtu vyöhykehinnittelua kuntarajoihin perustuvaan lippujärjestelmään (2016 hintataso) ja mallinnettu joukkoliikenteen ja henkilöautoliikenteen kysynnän muutosta
  - Punainen kuvaa kasvua
  - Vihreä kuvaa vähenemää
  - Viivan paksuus kuvaa muutoksen määrää
  - AHT kuvaa aamuhuipputunnin liikennettä
- **Tuloksena pitkän aikavälin vaikutus!**

Ennuste: Joukkoliikennematkat kasvavat

Joukkoliikenteen käyttö kasvaa erityisesti Rantaradalla ja Länsimetron osuudella, kun kuntarajaan perustuva hintaporras poistuu. Kasvu erityisen vahvaa Helsingin suuntaan.

Matkustajamäärät vähenevät aavistuksen itämetrolla, pääradalla ja Tuusulanväylän käytävässä Helsingin suuntaan, missä AB-lippu on nykyistä Helsingin sisäistä lippua kalliimpi. **Vaikutus kuitenkin hyvin pieni!**

Kantakaupungin lyhyitä matkoja siirtyy kävelyyn ja pyöräilyyn.

Vaikutustarkastelua liikenne-ennustemallilla

→ Matkamäärät koko tarkastelualueella:

- Joukkoliikennematkat kasvavat koko seudulla n. 1 %
- Ajoneuvomatkat vähenevät koko seudulla n. 0,5 %
- Joukkoliikennematkat lisääntyvät erityisesti Helsingin suuntaan
- Automatkat vähenevät erityisesti Helsingin suuntaan

→ Joukkoliikenteen suoritteet kasvavat:

- Matkustajakilometrien kasvu noin 5 %
- Matkoja siirtyy sisäisistä matkoista seutumatkoiksi, jolloin matkat myös pitenevät

Vyöhykeuudistuksen vaikutukset ihmisten liikkumiseen HSL-alueella

HSL:n joukkoliikenteen matkustajamäärät kasvoivat

→ HSL-alueen nousijamäärät olivat syys-marraskuussa 2019 **2,3 %** suurempia kuin vuoden 2018 syys-marraskuussa.

- Syys-marraskuu 2018: 106,0 miljoonaa nousua
- Syys-marraskuu 2019: 108,4 miljoonaa nousua

→ Nousijamäärät kasvoivat nopeammin kuin HSL-alueen väestö

- Väestönkasvu oli vuoden 2018 lopun ja vuoden 2019 lopun välillä 1,4 % (lähde: Tilastokeskuksen väestötilastot)

Joukkoliikenteen matkustajamäärien muutokset alueittain

*) Verrattu matkustajamääriä syys-marraskuussa 2018 ja 2019

**) Verrattu marraskuun 2018 ja 2019 arkipäivän matkustajamäärien keskiarvoja.

HSL-alue yhteensä

Matkustajamäärien muutos* **+2,3 %**

- Juna-asemat* **+9 %**
- Metroasemat* **+5 %**
- Bussit** **+1 %**
- Raitiovaunut* **-9 %**

Myynnin muutos samalla ajanjaksolla **+0,6 %** (100,1 M€ / 99,5 M€)

D (5 kuntaa yhteensä)

- Juna-asemat* **+7 %**
- Bussit** **+26 %**

Kasvu johtuu pääasiassa Tuusulan ja Keravan linjastouudistuksista

Vantaa C

- Juna-asemat* **+8 %**
- Bussit** **+1 %**

Espoo C

- Juna-asemat* **+/-0 %**
- Bussit** **+1 %**

Vantaa B

- Juna-asemat* **+13 %**
- Bussit** **+12 %**

Helsinki B

- Juna-asemat* **+5 %**
- Metroasemat* **-2 %**
- Bussit** **-3 %**

Espoo B + Kauniainen

- Juna-asemat* **+15 %**
- Metroasemat* **+15 %**
- Bussit** **+4 %**

Helsinki A

- Juna-asemat* **+15 %**
- Metroasemat* **+7 %**
- Bussit** **+/-0 %**
- Raitiovaunut* **-9 %**

Lasku johtuu ratikoiden poikkeusreiteistä Hämeentien remontin vuoksi

Vyöhykkeet ja ratikat

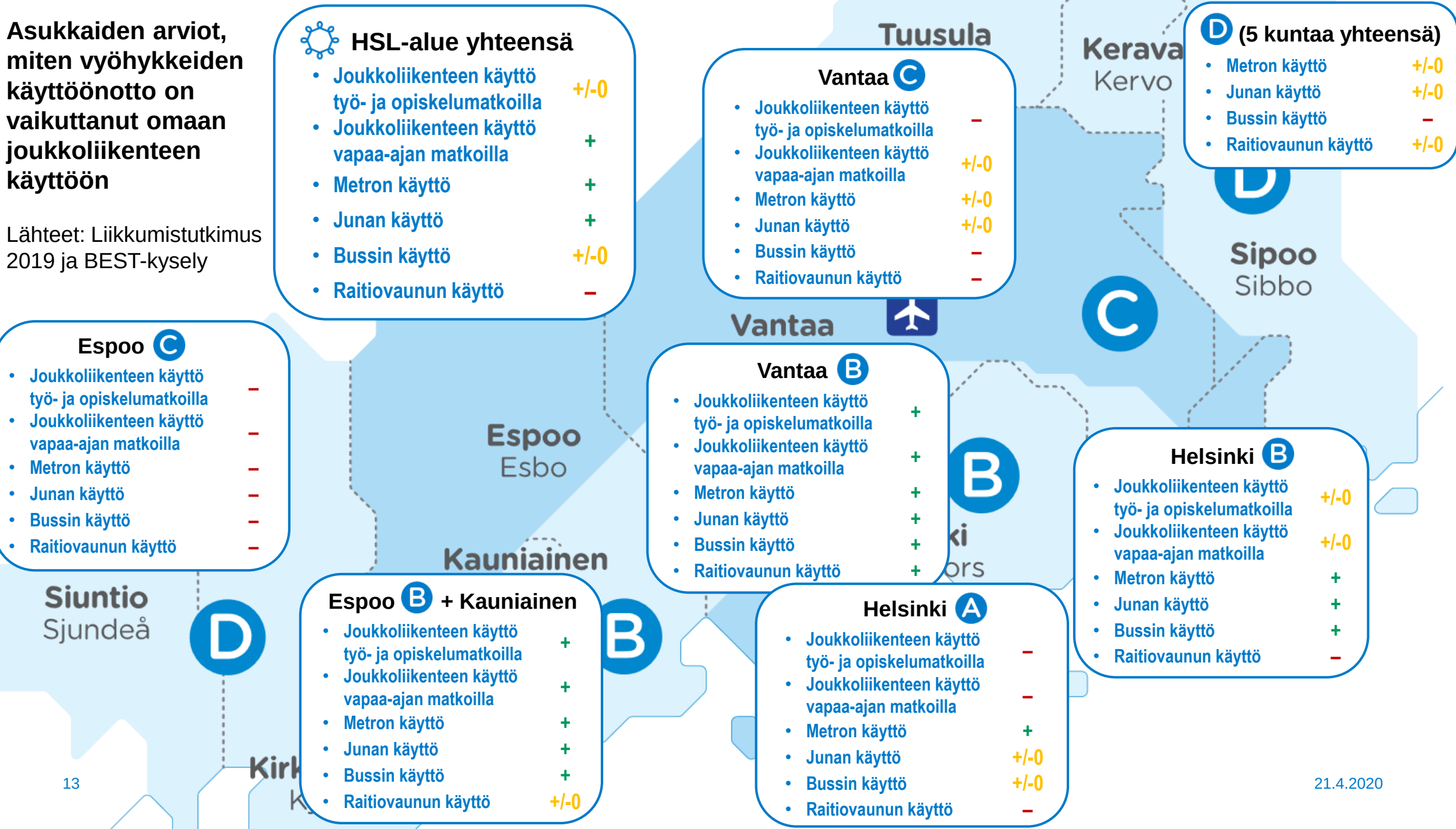

	2019	2019	2019–2020
	Maalis-huhti*	Touko-elo**	Syys-helmi***
Kaikki linjat	9 521 344	17 227 535	29 961 901
Muutos / edellinen vuosi	-14 %	-7 %	-6 %
4,T, 10	2 641 054	4 890 992	8 590 081
Muutos / edellinen vuosi	-10 %	1 %	5 %
1, 6,T, 7, 8	3 776 974	6 466 745	11 540 611
Muutos / edellinen vuosi	-19 %	-12 %	-16 %
*) Maalis-huhti: Sörnäisten remontti, ei vyöhykeuudistusta			
**) Touko-elo: tottumisvaihe ja kesäliikenne			
***) Syys-helmi: tilanne vakiintunut sekä Sörnäisten liikkumisen että vyöhykeuudistuksen osalta			

Vyöhykeuudistus ei vaikuttanut ratikoiden nousijamäärään. Helmikuussa 2020 havaittiin jo orastavaa kasvua kokonaisnousijamäärässä vuoteen 2019 verrattuna. Ratikoiden laskussa on kyse Sörnäisten poikkeusliikenteestä ja tilanteen vakiintumisesta.

Asukkaiden arviot, miten vyöhykkeiden käyttöönotto on vaikuttanut omaan joukkoliikenteen käyttöön

Lähteet: Liikkumistutkimus 2019 ja BEST-kysely

Asukkaiden arviot, miten vyöhykkeiden käyttöönotto on vaikuttanut omaan auton käyttöön, pyöräilyyn ja kävelyyn

Lähteet:
Liikkumistutkimus 2019
ja BEST-kysely

HSL-alue yhteensä

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +
- Kävely +

D (5 kuntaa yhteensä)

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +/-0
- Kävely +/-0

Vantaa **C**

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +
- Kävely +

Espoo **C**

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +
- Kävely +

Vantaa **B**

- Henkilöauton käyttö -
- Pyöräily +/-0
- Kävely +/-0

Helsinki **B**

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +
- Kävely +

Espoo **B** + Kauniainen

- Henkilöauton käyttö -
- Pyöräily +/-0
- Kävely +

Helsinki **A**

- Henkilöauton käyttö +
- Pyöräily +
- Kävely +

**Alueiden
taustatiedot
ja asiakkaiden
tyytyväisyys**

HSL-alue yhteensä

Väkiluku 31.12.2019 (Tilastokeskus)	1 330 000
Joukkoliikenteen osuus matkoista (Liikkumistutkimus 2018)	24 %
HSL:n joukkoliikenteeseen tyytyväisiä asiakkaita (ASTY syksy 2019)	87 %
Suositteluindeksi NPS (maaliskuu 2020)	Hyvä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä asiakkaita (Vyöhykekysely 01/2020)	44 %

Tuusula
Tusby

D (5 kuntaa yhteensä)

Väkiluku	140 000
Joukkoliikenteen osuus	11 %
Tyytyväisiä asiakkaita	76 %
Suositteluindeksi NPS	Tyydyttävä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	50 %

Vantaa C

Väkiluku	140 000
Joukkoliikenteen osuus	20 %
Tyytyväisiä asiakkaita	83 %
Suositteluindeksi NPS	Tyydyttävä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	37 %

Sipoo
Sibbo

Vantaa

Vantaa B

Väkiluku	90 000
Joukkoliikenteen osuus	20 %
Tyytyväisiä asiakkaita	88 %
Suositteluindeksi NPS	Hyvä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	68 %

Espoo
Esbo

Espoo C

Väkiluku	120 000
Joukkoliikenteen osuus	16 %
Tyytyväisiä asiakkaita	80 %
Suositteluindeksi NPS	Heikko
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	30 %

Helsinki C

Väkiluku	1 900
Tyytyväisiä asiakkaita	77 %
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	6 %

Helsinki
Helsingfors

Espoo B + Kauniainen

Väkiluku	170 000
Joukkoliikenteen osuus	19 %
Tyytyväisiä asiakkaita	89 %
Suositteluindeksi NPS	Hyvä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	69 %

Helsinki A

Väkiluku	270 000
Joukkoliikenteen osuus	32 %
Tyytyväisiä asiakkaita	91 %
Suositteluindeksi NPS	Hyvä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	34 %

Helsinki B

Väkiluku	370 000
Joukkoliikenteen osuus	30 %
Tyytyväisiä asiakkaita	89 %
Suositteluindeksi NPS	Hyvä
Vyöhykkeisiin tyytyväisiä	46 %

Siuntio
Sjundeå

Kauniainen

Kirkkonummi
Kyrkslätt

Asukkaat arvioivat tekevänsä aikaisempaa enemmän joukkoliikennematkoja kuntarajan yli

- Noin neljännes asiakkaista ja asukkaista sanoo tehneensä vyöhykeuudistuksen vuoksi aikaisempaa enemmän joukkoliikennematkoja kuntarajojen yli. (BEST, LT19, Vyöhykekysely 2020)
  - Espoon ja Vantaan B-vyöhykkeellä asuvista jopa noin kolmannes
- Matkat ovat kuitenkin enimmäkseen satunnaisia: vain muutama prosentti asukkaista ilmoittaa tekevänsä kuntarajan ylittäviä joukkoliikennematkoja säännöllisesti.
  - BEST: 6 %, LT19: 3 %

Vyöhykeuudistuksella on ollut pientä vaikutusta ihmisten asuinpaikan valintaan

- 4 % pääkaupunkiseudun asukkaista sanoo, että uudistuksella on ollut vaikutusta asuinpaikan valintaan (LT19)
  - Espoon B-vyöhykkeellä asuvista jopa 9 % sanoo näin
- 2 % HSL-alueen asukkaista sanoo muuttaneensa liikkumisen kannalta edullisemmalle vyöhykkeelle, ja 5 % harkitsee muuttavansa (BEST)
  - Vaikutus näkyy eniten Espoon B-vyöhykkeellä, jonka asukkaista 7 % sanoo muuttaneensa edullisemmalle vyöhykkeelle
  - Espoon ja Vantaan C-vyöhykkeen asukkaista puolestaan noin 15 % harkitsee muuttamista edullisemmalle vyöhykkeelle

Liityntäpysäköinnin käyttö

- Liityntäpysäköintialueiden käyttöastelaskentojen perusteella liityntäpysäköinnin käyttöaste ei ole muuttunut HSL-alueen tasolla vuodesta 2017 vuoteen 2019
  - 2017: 78 %
  - 2019: 77 %
- Yksittäisillä liityntäpysäköintialueilla on kuitenkin selviä muutoksia
  - Esim. Martinlaakson asemalla käyttöaste kasvanut 34 %:sta 82 %:iin ja Tapanilan asemalla 54 %:sta 87 %:iin
- Monet seudun liityntäpysäköintialueet ovat täynnä, joten niiden käyttö ei ole voinut lisääntyä, vaikka vyöhykeuudistus olisikin lisännyt niiden houkuttelevuutta.
  - Käyttöasteet 2017 ja 2019 esim. Puistolassa 98 % ja 101 %, Vantaankoskella 92 % ja 95 %

Lipunmyynnin kehitys

Myynnin muutos 2018 vs. 2019

Kerta- ja arvoliput

EUR
%

-1 671 264
-1,3 %

Kausiliput

EUR
%

4 023 043
3,0 %

Vrk-liput yhteensä

EUR
%

4 344 317
56,9 %

KAIKKI YHTEENSÄ

EUR
%

6 734 523
2,5 %

Johtopäätökset

Millaisia vaikutuksia vyöhykeuudistuksella on ollut vuoden 2019 loppuun mennessä?

Liikkumisen muutokset

- Joukkoliikenteen käyttö on kasvanut HSL-alueella vyöhykeuudistuksen myötä. Matkustajamäärät ovat kasvaneet väestönkasvua nopeammin.
  - Erityisesti Espoon ja Vantaan B-vyöhykkeellä sekä lipunmyynti että joukkoliikenteen käyttö on kasvanut. Myös A-vyöhykkeen juna- ja metroasemilla joukkoliikenteen käyttö on kasvanut.
  - Raitiovaunumatkustuksen lasku johtuu raitiovaunujen poikkeusreiteistä Hämeentien remontin vuoksi. A-vyöhykkeen asukkaat ovat kokonaisuutena erittäin tyytyväisiä HSL:n joukkoliikenteeseen.
  - Espoon C-vyöhykkeellä liikkumisen muutokset ovat epäsuotuisimpia. ABC-, BCD-, CD- ja ABCD-lippujen hintoja laskettiin vuoden 2020 alussa, mikä on voinut parantaa tilannetta.
- Liikennemallin ennuste liikkumisen muutoksista näyttäisi pääpiirteissään toteutuvan
- HSL:n lipunmyynti on kasvanut enemmän kuin väestönkasvu. Kertalipuista on siirrytty enemmän kausilippuihin. HSL:n lipputulot ovat ylittäneet talousarvion, eivätkä vyöhykeuudistuksessa toteutetut hinnanalennukset vaikuttaneet huonontavasti tulokseen.
- Tyytyväisyys joukkoliikenteeseen on alle vuoden päästä uudistuksesta hyvällä tasolla. Kaikkein tyytyväisimpiä vyöhykehinnotteluun ollaan B-vyöhykkeellä.

Tutkimusaineistot ja linkit raportteihin:

Laskennat ja tilastot:

- HSL:n matkustajamäärätilastot
- Henkilö- ja pakettiautoliikenne LAM-pisteissä
- Liityntäpysäköintialueiden käyttöastelaskennat
- Myyntidata

Kyselytutkimukset:

- BEST-kysely HSL-alueen asukkaille (Benchmarking in European Service of Public Transport) (n=1422)
  - https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/hslh_best_2019_0.pdf
- Liikkumistutkimus 2019 pääkaupunkiseudulla (n=2107)
- Asiakastyytyväisyyskysely HSL:n joukkoliikennevälineissä (n=28 000)
  - https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/asty_syksy_2019_hslh_esitys_0.pdf
- Kysely vyöhykkeistä HSL:n asiakkaille (toukokuu n=58 297, tammikuu n=52 007)
  - Toukokuu 2019: https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/vyohykekysely_kesa_2019_loppuraportti.pdf
  - Tammikuu 2020: https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/vyohykekysely_tammikuu_2020_loppuraportti.pdf
- NPS-kysely HSL:n asiakkaille (suositteluindeksi) (n=10 096)
  - Maaliskuu 2020: https://www.hsl.fi/sites/default/files/uploads/nps-tulokset_maaliskuu2020_0.pdf